

Mottagare

Barn- och utbildningsnämnden

Översyn garanterad undervisningstid och skolskjutskapacitet

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden

1. Fastslår att utgångspunkten ska vara att skolskjutstrafiken anpassas efter skolans uppdrag, i syfte att säkerställa rättssäkerhet, likvärdighet och full tillgång till lärarledd garanterad undervisningstid
2. Uppdrar åt förvaltningen att ta fram förslag på åtgärder för att långsiktigt stärka skolskjutsorganisationens kapacitet och återkomma med underlag för fortsatt beredning och ställningstagande inom ramen för regionens budgetprocess

---

Sammanfattning

Förvaltningen har identifierat en påtaglig risk för att den lärarledda garanterade undervisningstiden enligt skollagen inte kan säkerställas vid vissa grundskolor på Gotlands landsbygd. Risken bedöms ha sin grund i skolskjutsorganisationens nuvarande kapacitet, som inte fullt ut möjliggör att skolornas fastställda ramtider kan hållas. Genomförd översyn av ramtider, schemaläggning och skolskjutsens förutsättningar visar att situationen inte kan lösas genom justeringar på skolnivå utan att det innebär konsekvenser för undervisningstid, arbetsmiljö, likvärdighet och rättssäkerhet.

Gällande lagstiftning tydliggör huvudmannens ansvar att säkerställa att elever tillförsäkras sin garanterade undervisningstid samt att undervisningen är schemalagd, lärarledd och uppföljningsbar. Förvaltningen bedömer att långsiktigt hållbara och rättssäkra lösningar kräver åtgärder på huvudmannanivå, där skolskjutstrafiken anpassas efter skolans uppdrag. Mot denna bakgrund föreslås att nämnden tar ställning till behov av förstärkning av skolskjutsorganisationen, inklusive tillhörande budgetförstärkning, samt till fortsatt strukturerad uppföljning av undervisningstid och kapacitet inom ramen för internkontrollen

Ärendet berör i första hand landsbygdsskolor, där beroendet av skolskjuts är särskilt stort, och bedöms ha stor betydelse för barnperspektiv, likvärdighet, rättssäkerhet, arbetsmiljö och skolornas långsiktiga kvalitet och måluppfyllelse. Bedömningen är gjord utifrån ett nuläge 2026.

Ärendebeskrivning

Förvaltningen har identifierat en risk för att den lärarledda garanterade undervisningstiden (GUT) inte uppfylls vid vissa grundskolor på Gotlands landsbygd. Bakgrunden är att nuvarande tillgång till skolskjutsbussar och chaufförer inte är tillräcklig för att upprätthålla skolornas fastställda ramtider.

En gemensam översyn av ramtider, schemaläggning och skolskjutsorganisationens kapacitet har genomförts av kvalitetschef, skolskjutskoordinatorer och berörda rektorer. Försök att harmonisera skolornas start- och sluttider har endast lett till marginella justeringar och det grundläggande kapacitetsproblemet kvarstår. Bedömningen är att skolskjutsorganisationens nuvarande förutsättningar inte möjliggör att eleverna fullt ut tillförsäkras sin lagstadgade lärarledda garanterade undervisningstid.

Översynen fortsätter under 2026 och kommer då att redovisas inom ramen för internkontroll i december 2026, med en fördjupad uppföljning av GUT med stöd av Skola24 och Edlevo.

Konsekvenser

Är att ramtider inte kan hållas, undervisning förskjuts till senare start på dagen och det blir kortare skoldagar som reducerar den garanterade undervisningstiden. Arbetsmiljön för elever och lärare påverkas negativt, lärarnas arbetstid och möjlighet till gemensam tid, kollegialt lärande och kompetensutveckling riskerar att inte tillgodoses. Likvärdigheten ifrågasätts och det finns en risk för att ansvar i praktiken förskjuts från huvudmannen till skolnivå, vilket inte är förenligt med gällande rätt.

Lärarledd garanterad undervisningstid (GUT)

Med garanterad undervisningstid avses den minsta undervisningstid som varje elev i grundskolan har rätt till enligt skollagen och skolförordningen.

Undervisning definieras i skollagen som målstyrda processer som sker under ledning av lärare och syftar till utveckling och lärande (*1 kap. 3 § skollagen*). Det innebär att garanterad undervisningstid ska vara lärarledd, schemalagd och möjlig att följa upp. Elevernas självständiga arbete räknas inte som undervisning om det inte sker under lärarens ledning.

I enlighet med lagstiftning och Skolverkets tolkningar ska undervisningen:

- ledas av legitimerad lärare,
- planeras, genomförs och följs upp av läraren,
- vara schemalagd och uppföljningsbar

Den garanterade undervisningstiden har genom åren förstärkts genom nationella reformer, bland annat genom avskaffandet av elevens val från och med juli 2024 samt framöver genom förslaget om en tioårig grundskola (*gäller*

för utbildning som påbörjas efter 30 juni 2028), vilket sammantaget ökar kraven på huvudmannens planering och kapacitet.

När förskoleklassen tas bort och grundskolan blir 10-årig är tanken att det som idag är förskoleklass integreras i nya årskurs 1. Den totala garanterade undervisningstiden för eleverna förblir i princip oförändrad och grundskolan utökas formellt från 9 till 10 år. Det som förändras är att förskoleklassen upphör som egen skolform blir en del av den obligatoriska skolan. Undervisningen i tidigare år blir då mer strukturerad och ämnesinriktad. Det är i praktiken att flytta lekbetonad introduktion till mer strukturerad tidig undervisning

Huvudmannens ansvar

Huvudmannen ansvarar för att den garanterade undervisningstiden faktiskt erbjuds och genomförs, är likvärdig mellan skolor samt kan följas upp och redovisas vid tillsyn. Brister i exempelvis schemaläggning, bemanning eller skolskjuts som leder till att undervisning förkortas eller ställs in kan därför innebära att huvudmannen inte uppfyller sitt ansvar, enligt 10 kap. skollagen.

Extra studietid

Sedan den 1 juli 2022 ska elever i årskurs 4–9 erbjudas frivillig extra studietid i form av undervisning, minst två timmar per vecka, förlagd under eller i direkt anslutning till skoldagen. Skolinspektionen har i föreläggande mot Klinteskolan (SI 2024:5640, 2024-12-12) konstaterat att Region Gotland inte uppfyllde detta krav, bland annat på grund av bristande möjligheter till skolskjuts för berörda elever

Proposition; Prop. 2025/26:196 – lärares undervisnings- och planeringstid

Regeringen har lagt fram ett lagförslag om att reglera lärares undervisningstid (maxtak) och tid för planering via proposition prop. 2025/26:196. Lagförslaget kommer att innebära, om det röstar igenom i riksdagen under 2026, att lärare får ett maxtak för sin undervisningstid och en garanterad tid för planering och uppföljning. Detta finns inte i innevarande arbetstidsavtal, där det i dag regleras inom kollektivavtalet. Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som syftar till att skapa bättre förutsättningar för lärare och förskollärare att utföra sitt undervisningsuppdrag och öka lärar- och förskolläraryrkets attraktivitet. Detta bedöms dock även komma att påverka rektorers planeringsförutsättningar. Ändringarna om undervisningsuppdraget föreslås träda i kraft den 1 juli 2027

Skolskjuts

Skolskjuts är en central del av huvudmannens ansvar för att organisera utbildningen så att elever kan ta del av undervisningen i enlighet med skollagens krav. När skolskjutsens utformning eller kapacitetsbrist leder till kortare skoldagar, begränsade raster, kortare lunchtider eller väntetider finns en påtaglig risk för faktisk reducering av den garanterade undervisningstiden.

Region Gotland har ett långsiktigt samverkansavtal (Trafik 2023) med Buss i Väst AB som omfattar såväl kollektivtrafik som skolskjuts. Avtalet medger förändringar och förstärkningar av trafiken utifrån verksamhetens behov, men sådana åtgärder förutsätter tillgång till fler bussar samt utökad driftbudget, vilket kräver ställningstagande från nämnden.

Trots genomförd organisationsförändring av kollektivtrafiken, där ansvar tydliggjorts mellan regionstyrelseförvaltningen och teknikförvaltningen, har skolskjutsplaneringen inte kunnat effektiviseras i avsedd grad. Möjligheterna till ökad samplanering och en högre grad av nyttjande av kollektivtrafiken för elever har inte förbättrats över tid.

Kostnaden för en ny skolskjutsbuss (klass II) uppgår sammantaget till cirka 900 kkr. per år och leveranstiden för nya bussar bedöms till ett–två år.

Förvaltningen behöver därför utreda alternativa lösningar tillsammans med trafikentreprenörerna, såsom samarbete med andra trafikföretag eller leasing/hyra av bussar samt begära tilläggsanslag/utökad budget för att utöka antalet bussar i skolskjutsorganisationen på både kort och lång sikt, för att kunna möta verksamhetens behov.

Preliminär sammanlagd påverkan på budget beskrivs under kapitel bedömning.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att den aktuella situationen innebär en tydlig risk för att huvudmannens ansvar enligt skollagen inte fullt ut kan uppfyllas. Ansvaret för att säkerställa garanterad undervisningstid kan inte i praktiken överföras till skolor eller rektorer genom anpassningar av ramtider som reducerar elevernas faktiska rätt till lärarledd undervisning.

Gällande trafikavtal ger Region Gotland handlingsutrymme att förändra och förstärka trafikuppdraget. Mot denna bakgrund bedöms det mer rättssäkert och likvärdigt att anpassa skolskjutstrafiken efter skolans uppdrag, snarare än att anpassa skolornas ramtider efter bristande logistiska förutsättningar. Den samlade påverkan på elevers undervisningstid och arbetsmiljö samt på lärarnas förutsättningar för planering, samverkan och kompetensutveckling innebär en påtaglig risk för att skolornas långsiktiga kvalitet och måluppfyllelse inte kan upprätthållas om situationen kvarstår. Tillfälliga justeringar av ramtider kan i undantagsfall vara nödvändiga men kan inte utgöra en långsiktig lösning, då detta riskerar att normalisera avsteg från garanterad undervisningstid.

Mot denna bakgrund bedömer förvaltningen att nämnden behöver begära tilläggsanslag för att utöka skolskjutsorganisationen med mellan 5–10 bussar. Utifrån kostnadsläget 2026 bedöms detta innebära en preliminär driftbudgetökning om cirka 4,5–9 mnkr per år. Mer exakt behov och kostnadsbedömning kommer att preciseras och presenteras under 2026 efter samråd med trafikentreprenörerna.

Förvaltningen bedömer även att fortlöpande uppföljning av garanterad undervisningstid, skolskjutsorganisationens kapacitet, kostnadsutveckling och nationella reformers påverkan är nödvändig för att säkerställa långsiktigt hållbara planeringsförutsättningar

Konsekvensbedömning perspektiv

Barnperspektiv: Åtgärder som säkerställer full undervisningstid bedöms vara bäst förenliga med barnets bästa.

Likvärdighet: En samordnad lösning på huvudmannanivå minskar risken för skillnader i undervisningstid mellan skolor.

Rättssäkerhet: Tydliga beslut om trafikändringar och förstärkning av skolskjutstrafik och minskar risken för avsteg från skollagens krav.

Ekonomi: Förstärkning och ändring av trafikuppdraget innebär ökade kostnader, men bedöms vara motiverade utifrån huvudmannens ansvar och möjliggör bättre långsiktig planering.

Landsbygdssäkring: Ärendet berör främst grundskolor på Gotlands landsbygd där beroendet av skolskjuts är större. Bristande kapacitet i skolskjutsorganisationen riskerar att skapa ojämlika förutsättningar mellan landsbygds- och mer centralt belägna skolor.

Klimat- och hållbarhet: Berör i första hand den sociala hållbarheten genom påverkan på elevers rätt till undervisning samt arbetsmiljö och kvalitet i verksamheten. Förstärkning av skolskjutsorganisationen innebär ökad resurs- och transportanvändning men bedöms nödvändig för att säkerställa långsiktigt hållbara utbildningsförutsättningar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2026-04-23

Samverkansavtal Trafik 2023 mellan Region Gotland och Buss i Väst

Bilaga 1 Schema Romaskolan åk7

Bilaga 2 Schema Högbyskolan åk8

Bilaga 3 Schema Klinteskolan åk4

Bilaga 4 Schema Solklintskolan åk6

Bilaga 5 Schema Fårösundsskolan åk7

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör

Bo Eriksson
Avdelningschef stöd och utveckling